

Φάρος: Μητροπολιτικό Πάρκο και Κέντρο Συμμετοχικής Δημιουργίας

Η πρόταση «Φάρος: Μητροπολιτικό Πάρκο και Κέντρο Συμμετοχικής Δημιουργίας» προτείνει τη συνολική επανερμηνεία του πρώην στρατοπέδου Κόδρα στην Καλαμαριά ως έναν μητροπολιτικό δημόσιο χώρο που συνδυάζει τη φυσική αναγέννηση, την αποκατάσταση της ιστορικής μνήμης και τη σύγχρονη πολιτιστική παραγωγή.

Η Καλαμαριά, τόπος με ισχυρή προσφυγική ταυτότητα και πλούσια ιστορική διαστρωμάτωση, αναδεικνύεται ως πρότυπο βιώσιμης αστικής μετάβασης, όπου η ιστορία και το τοπίο συνδιαμορφώνουν ένα νέο δημόσιο χώρο. Η πρόταση τιμά και αναδεικνύει την προσφυγική κληρονομιά και την τοπική ταυτότητα, ενσωματώνοντάς τες στα μονοπάτια, τις διαδρομές, τα κτήρια και τις εκπαιδευτικές δράσεις. Ενώ τα ιστορικά κτήρια όπως οι Κοιτώνες, το Διοικητήριο και τα υπόλοιπα στρατιωτικά κτήρια συντηρούνται και επαναχρησιμοποιούνται για coworking, workshops, DIY studios, φιλοξενία καλλιτεχνών, εκθέσεις, φεστιβάλ και δημόσιες δράσεις, όλα κατασκευασμένα με ανακυκλωμένα ή τοπικά υλικά, μειώνοντας το περιβαλλοντικό αποτύπωμα και ενισχύοντας την κυκλική οικονομία, σε πλήρη εναρμόνιση με τις αρχές του Νέου Ευρωπαϊκού Bauhaus και του Bauhaus4MED.

Το δίκτυο των κτηρίων λειτουργεί ως αστικός καταλύτης που συνδέει τη μνήμη του τόπου με τις σύγχρονες ανάγκες για δημιουργία, γνώση και κοινωνική συμμετοχή, ενώ η πολυλειτουργικότητα των χώρων επιτρέπει τη φιλοξενία πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, ενισχύοντας τη ζωντάνια και τη βιωσιμότητα του πάρκου.

Στο ευρύτερο τοπίο, η πρόταση ενισχύει τη βιοποικιλότητα μέσω επαναφυτεύσεων, δημιουργίας οικολογικών διαδρομών και κοινοτικών κήπων που υιοθετούνται από κατοίκους, σχολεία και συλλογικότητες της Καλαμαριάς, ενώ οι πολίτες συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό και τη διαχείριση του χώρου μέσω συμμετοχικών διαδικασιών και ψηφιακών εργαλείων, όπως πλατφόρμες Crowdvocacy, ενισχύοντας τη διαφάνεια και τη συλλογική δημιουργία.

Το κεντρικό τοπόσημο, ο Φάρος, προτείνεται ως κατακόρυφη, ελαφριά κατασκευή 30–35 μέτρων με μικρό αποτύπωμα στο έδαφος, που λειτουργεί ως κυριολεκτικό παρατηρητήριο προσφέροντας πανοραμική θέα προς την Καλαμαριά, τον Θερμαϊκό κόλπο, το Μικρό Έμβολο, το Καραμπουρνάκι και τον αστικό ιστό της Θεσσαλονίκης. Η μορφή και η αισθητική του Φάρου θα προκύψουν μέσω διεθνούς αρχιτεκτονικού διαγωνισμού ιδεών, διασφαλίζοντας καινοτόμο, βιώσιμη και πρωτοποριακή αρχιτεκτονική που συνδέει συμβολικά την πόλη με τον χώρο και ενσωματώνει διαφανή και οικολογικά υλικά, ενώ το μικρό αποτύπωμα διασφαλίζει χαμηλή περιβαλλοντική επίπτωση και σεβασμό στο φυσικό και ιστορικό τοπίο.

Ο Φάρος θα αποτελέσει σημείο αναφοράς για την Καλαμαριά και τη μητροπολιτική Θεσσαλονίκη, συνδέοντας οπτικά το Κόδρα με τα παραθαλάσσια σημεία και λειτουργώντας ως ζωντανός κόμβος πολιτισμού, εκπαίδευσης, οικολογίας και κοινωνικής συμμετοχής, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την πόλη ως τόπο καινοτόμου αρχιτεκτονικής και βιώσιμων δημόσιων χώρων.

Η πρόταση ενσωματώνει πλήρως τις αξίες του Νέου Ευρωπαϊκού Bauhaus, προάγοντας τη βιωσιμότητα μέσω της επαναχρησιμοποίησης κτηρίων και της χρήσης τοπικών υλικών, την αισθητική μέσω του σχεδιασμού του Φάρου και των πολυλειτουργικών χώρων με σεβασμό στην ιστορική κληρονομιά και τη φύση, και τη συμπερίληψη μέσω συμμετοχικού σχεδιασμού, κοινοτικών κήπων και πρόσβασης σε πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες, δημιουργώντας ένα πρότυπο βιώσιμου, συμμετοχικού και αισθητικά υψηλού δημόσιου χώρου που ενώνει την ιστορία με το μέλλον, τη φύση με την πόλη και τους ανθρώπους με την κοινότητα.

Νίκος Δίκας, αρχιτέκτονας MSc